

man

kas

ek-

er

AINA

En Skolflickas Anteckningar

**HELSINGFORS 1918
SÖDERSTRÖM & C:o FÖRLAGSAKTIEBOLAG**

EN SKOLFLICKAS
ANTECKNINGAR

HIT SHOPS
JOHNSTON & Co. 1045 BROADWAY, N.Y.

EN SKOLFLICKAS ANTECKNINGAR

AF

AINA

Ellen E. Forsman

och hennes syster

Anna Forsman

HELSINGFORS
SÖDERSTRÖM & C:o FÖRLAGSAKTIEBOLAG

EN SKOLFICKAS
ANTECKNINGAR

AV
AINA

HELSINGFORS 1918

HELSINGFORS CENTRALTRYCKERI

*Min barndoms lekkamrat
och syster eignas
dessa minnesblad*

Mina äldre syskon ha alla skrivit dagbok och därför tyckte jag, att jag äfven borde göra detsamma. Jag har fått en nätt grön bok med förgyllda blommor på pärmen till julklapp och den blir nog bra att skriva uti, men det värsta är att jag inte vet hur jag skall börja! Jag har bedt systrarna att få se på deras dagböcker, men de ha nekat, det måste vara bara hemligheter de skriva efter de äro så rädda om dem och aldrig låta mig kasta en blick ens på första sidan. Jag skall nog blifva lika noga med dig, min lilla gröna bok, det lofvar jag. Kanske jag ändå till en början bör teckna upp mitt namn. Jag heter Dora, är elfva år och begynner min dagbok den 10 Januari 1868. Min pappa är död, han dog då jag ännu var helt liten och min mamma är prostinna och heter Henrika. Vi bo på landet och jag har många syskon, men är själf den yngsta i hela skaran. Nu vet jag inte om det här är rätt och riktigt, men jag har

ju ingen att fråga, då jag ju lofvat, att inte visa dagboken åt någon

Inte har jag heller mycket att skriva om, men jag skall berätta om julen som i mitt tycke är det allra roligaste på hela året.

I flera veckor förut hade vi bara tänkt på julen och arbetat på våra julklappar. Åt mamma hade jag sytt ett bokmärke med pärlor, en blomsterkrans af röda och blå blommor fäst på ett grönt sidenband, det var utmärkt vackert. »Gummor» som jag kallade henne, fast hon inte är min utan min närmaste syster Lenas gudmor, fick äfven ett bokmärke och stora bror en penntorkare. Syst-rarna fingo kragpåsar och kängsnören, och när allt var färdigt lackade jag in paketen med mycket lack på, så att de skulle hålla väl ihop och brände som vanligt mina fingrar.

Kvällen före julaftonen hämtades granen in, hög från golf till tak och hvad den doftade — det kan ej beskrivas!

Julaftonen vaknar man alltid tidigt, af glädje tänker jag och sen är det så roligt att ligga i mörkret och fundera på allt hvad man möjligen kan få till julklapp. »I år kommer det inte att bli någonting dyrbart» hade de »stora» sagt, ty det är ju

nödår i hela landet och då var det rätt att inte ha något öfverflöd, när många fattiga saknade bröd. Nog skulle julen bli rolig i alla fall, det visste vi, syster Lena och jag, vi som alltid höllo ihop och fast hon var några år äldre än jag, alltid kallades »småflickorna» härhemma.

Nåja bäst vi nu lågo och småpratade kom Manda — hon är vår jungfru — och tände en treflig brasa i kakelugnen och när den brann som bäst, bar hon in en stor kaffebricka med varma saffransbullar — riktigt mat för Måns! Ett tu tre var man ur sängen och klädd den dagen och sprang i alla rum och ropade »god jul, god jul» öfverallt, samt väckte upp stora bror, »vår student», som vi brukade kalla honom och som just denna natten kommit hem från Helsingfors.

På förmiddagen bar det af till ladugård och stall för att gifva alla djur julkost och önska dem god jul och så skulle granen klädas med flaggor och pappersringar, som vi själfva förfärdigat och små vaxljus som vår bror haft med sig. Äpplen från vår trädgård hängde vi upp och stora pepparkakor, som vi hjälpt till att baka — det tog sig alltsammans mycket bra ut. Till middagen dop-

pade vi, som det hör till saken i grytan där julskinkan kokat, inte tror jag, att jag någon annan dag skulle tycka om det, men det är nu särskildt på julaftonen. Sedan hade vi fest i folkets stuga för tjugu torparbarn.

Det var så roligt att se dem komma stretande från skilda håll i snön, med de allra minsta i pärtkorgar på kälkar dragna af de äldre syskonen. Vi hade också klädt en julgran för dem med ljus som stöpts härhemma. Först läste syster Lina en liten julbön som alla kunde förstå och så sjöngo vi »Det grönskande julträd med frukt och ljus» . . . Sedan fingo alla barnen kaffe med hvetebulle och det var rart i år, då många knappt haft råd att baka rent rågbröd till helgen. Äpplen fingo de också från granen och till sist hvar och en någon liten gåfva, de äldre små böcker, de yngre näsdukar eller varma vantar och muddar och så togo vi alla i ring kring granen och glädjen stod högt i tak. Det var nästan vemodigt att se allas sorgsna blickar, när ljusen brunnit ned och festen var slut, de hade ju gladt sig åt den hela långa mörka hösten.

När vi skakat hand med alla och sett dem tåga bort, gingo vi att hälsa på våra julgäster Gummor

och gamla tant Hedda som kommit under tiden och redan sutto vid kaffebordet i matsalen. Det pratades åt alla håll och granen doftade jul och allt var så roligt, att man helst velat sjunga af fröjd hela tiden. Snart fick man också göra det, äldsta syster Louise, eller »visen» som vi bruka kalla henne, läste julbetraktelsen för oss och allt tjänstefolket och så sjöngo vi den kära julpsalmen, Luthers psalm, hvilket vi alltid gjort så långt jag kunde minnas tillbaka. *Hosiannah* sjöngo vi också i stämmor och det lät mycket vackert.

Folket drack därpå sitt te i köket och fingo sina gåfvor och sedan kom en lurfvig julbock in med våra »klappar» i en stor korg och ställde den midt på golfvet under ljuskronan i salongen, där vi alla samlats julaftonen till ära. Jag skall räkna upp några af mina gåfvor, ty jag fick många fler än jag vågat hoppas. En hemväfd färdigsydd vinterklädning, ett par kängor att gå ute med och pappersdockor, nya vantar och varma strumpor.

Då vi ju voro många blef det otaliga paket, så att man till slut kände sig en smula trött, men framförallt hungrig och alla sågo glada ut, när Manda syntes i dörren och förkunnade att kvällsvarden stod på bordet. Ack, hvad den lutfisken

med gröna ärter kunde smaka bra och risgrynsgröten likaledes, skinkan gick jag förbi och när tårtorna kommo fram var jag redan så mätt, att jag måste spara min till en annan dag. Så var det bara att taga godnatt och tacka för en rolig jul och somna in, trött och mätt.

Tidigt juldagsmorgonen var det lif och rörelse i huset, folket satt redan vid sin varma frukost och vi drucko kaffe i all hast, för att sen med tre hästar åka öfver blanka isar till julottan i vår lilla kapellkyrka.

Ljusen från de höga fönstren lyste långt ut på sjön, det såg så vackert ut och orgeln tonade och psalmsången ljöd välkomnande emot oss. Gudstjänsten var ej lång och det var bra, ty den oeldade kyrkan var rysligt kall och andedräkten från de många munnarna steg med röken från talgljusen som en tjock dimma mot taket. Hästarna utanför hade också frusit och nu bar det af hemåt med rask fart, men då vi kommo fram hade de andra ännu inte hunnit längre än till frukostbordet.

Den öfriga delen af juldagen dåsade man bort och tittade på sina egna och de öfrigas julklappar samt kröp tidigt till kojs, åtminstone vi som varit uppe sedan klockan fem.

Annandag jul hade vi enligt gammal vana främmande och under tiden kom en hel skara »julgubbar», som de kallas, in i köket. Det var flickor och gossar från torpen i närheten, utstyrda efter bästa förmåga, men alla med något skynke öfver ansiktet för att icke bli igenkända. De sjöngo Staffansvisa och sågo mycket lustiga ut.

På aftonen visades en tablå »tron, hoppet och kärleken», som systrarna arrangerat mycket nätt; det var ej i år många gäster och ingen supé i anledning af nödåret. Tredje dagen reste Gummor och tant Hedda och nyårsaftonen voro vi bjudna till dem. De bo i socknen nära stora kyrkan där pappa predikat och det var en utmärkt treflig åktur i vackert vinterväder. Vi kommo fram just i skymningen och ljusen i kronorna skimrade så gladt genom björkarna i allén.

Nu dracks te med »saffransbröd», så togo vi »under fat» vårt öde för det kommande året — brödkaka, riset, sjuksängen, glädjens blomster, ärans stege och ring och krona för de ogifta. Det var så vackert månsken och allt därute så tyst och högtidligt, att man riktigt tyckte man borde både se och höra, huru gamla året gick och det nya kom.

Nyårsdagen äktes slädparti till kyrkan och på eftermiddagen till prästgården, där det var stor mottagning och folk som grå kattor. Alla hade sina barn med, både stora och små och det sjöngs och pratades och musicerades hela kvällen, som slutade med en ståtlig supé. Det var också enda julkalaset i år, då ingen egentligen hade lust att roa sig för nödens skull och nu vet jag ingenting mer om den här julen!

Den 27 Februari.

Lena skrifver alla kvällar i sin dagbok och jag ville gärna göra detsamma, men här finnes så litet att skriva om, ty det händer just aldrig någonting. Vi bo ganska långt från grannarna och det kommer inte alltför ofta främmande, därför går den ena dagen precis lik den andra. Syster Lina är vår lärarinna, hon håller skola med oss från nio till tolf hvarje förmiddag och en timme på eftermiddagen då vi lära oss sy och sticka. Under tiden läser hon högt för oss någon rolig bok. I höst och vinter ha vi hållit på med »Fält-skärns Berättelser», som vi äro grymt intresserade af, så att när hon tänker sluta, pina vi oss alltid till ett kapitel till. Vi spela för syster Fia och

onsdags- och lördagseftermiddagarna äro vi alldeles lediga. Vanligen brukar jag ändå läsa mina måndagsläxor på lördagen, för att ha hela söndagen fri att läsa roliga böcker och leka med de kära dockorna fru Agnes och hennes barn och mormor Allida — men roligast är det ändå att »sluka» böcker som vi säga, jag tycker nog mest om det af alla nöjen i världen.

Den 15 Mars.

Vi åka alla dagar kälke, i synnerhet när det är god skare. Nere på udden bor en gammal soldatänka, Vikskan kalla vi henne och ofta styra vi kosan till hennes lilla stuga. Den är ganska rucklig och så låg, att man får böja på hufvudet, när man stiger in genom dörren. En svart sotig spisel, två stolar, ett bord och ett gammalt skåp, är hela möbleringen utom sängen vid väggen och under den bor i en bur Vikskans två hönor Spräcklan och Svartan.

Gumman kan berätta många saker från gamla tider, om krig och fred och huru världen då såg ut, ty hon är nära åttio år och har godt minne. Ibland slå vi oss ned och se huru hon rustar till sin middag, till exempel kokta kålrötter och salt

strömning med litet mjölk från gården, ty hennes älskade ko Kaivas mjölkar just aldrig om vintern, den har inte så mycket att äta tror jag.

Inte har Vikskan god råd men alltid är hon nöjd och belåten. Hvar söndagsmiddag äter hon uppe på gården, det sätter hon stort värde på, lika mycket tänker jag, som på att hon hos oss har så riklig tillgång på vatten och tvål.

Om vintern har gumman nämligen mycket ondt om vatten emedan hennes brunn bottenfryser, så att hon mest får nöja sig med smält snö och det måste Kaivas få, därför brukar hon alltid tvätta sig hvar söndag grundligt på bänken vid dörren i köket. Hon riktigt skiner af renlighet efteråt och så tar hon på sig en stoppad mössa som syster Lina sytt henne till julklapp och sitt stora randiga bomullsförkläde för att komma in och få höra predikan, ty Vikskan har dåliga ögon och svårt att läsa själf.

Den 10 April.

Det är så sorgligt att se de stora skarorna af tiggare, som gå omkring och begära mat. Vi koka nästan dagligen en stor gryta välling åt dem, sedan får hvar och en litet bröd och två

strömningar. Ofta komma också sjuka skjut-
sade med häst från närmaste gård.

Det är redan helt vårlikt ute, snön håller på att smälta och alla dar, går man och tittar om inte isen på fjärden snart skall sjunka. I går hittade vi de första blåsipporna i en solig backe, men just bredvid dem låg en huggorm hoprullad och då vi kommo nära höjde han på hufvudet, stack ut sin smala tunga och hväste ohyggligt så att det hördes på långt håll. Jag blef så rädd, att jag sprang raka vägen hem och nog skall det dröja innan jag vågar mig att söka sippor på den platsen.

Det är så ledsamt att vår älskade mamma är sjuk, hon skötte en dag om en sjuk gumma som klagade öfver hufvudvärk, hon hade stark feber och det har mamma nu också, vi tro nog att hon fick smitta af den stackars sjuka. Mer än en vecka har hon redan legat till sängs, men i dag känner hon sig bättre och vi äro alla så rysligt glada, ty det har hängt som ett svart moln öfver hela hemmet, då hon som är allas käraste legat där helt tyst och bara lidit. Nu gå Lena och jag åter med lätt hjärta till hönsen för att strö korn åt dem, Lena har en älsklingshöna, som heter

Trolle och som är mycket ståtlig med gula damasker, en äkta Cochin Kina fröken. Tipporna värpa flitigt, det är så roligt att plocka de stora bruna äggen i korgen och till påsken kunde vi måla så vackra påskägg.

Den 1 Maj.

»Hej och hå, gunga gå», sjöng jag i dag på gungan under den gamla rönnen, det var en fröjd att igen få sitta där och höra små fåglarna kvittra i trädkronorna rundtomkring. Vi ha druckit hem-bryggt mjöd, ätit strufvor och plockadt de första hvitsipporna i hagen och varit riktigt Majglada. Bara fyra veckor och så kommer sommarn hip hip hurrah! —

Den 3 juli.

Jag har då rakt inte haft tid med dig min lilla dagbok, ty nu ha vi sommar och tusen roliga saker att tänka på. Midsommarn var härlig, månne någonting i världen doftar så ljufligt som nyutslagna syrener och vår gård är då som en enda jättebukett af dem. Midsommaraftonen dricka vi alltid te i rönnersån och när den hvita blommen regnar ned i kopparna, är det alltid

någon som genast stämmer upp: »Låt hvita rön-
nen snöga . . .» Gummor var här och hon tycker
så mycket om sång, därför musiceras det också
mest hela dagen under hennes besök. Efter kvälls-
varden med den rara risgrynsgröten som alltid
påminner om julen, plockade vi nio sorters blom-
mor till en bukett att gömma under hufvudkud-
den för att få drömma sant, men tyst måste man
vara, eljest är allt förloradt. Det är därför bäst att
man går ensam; jag plockade nattviol, styfmors-
blomma och syré, vidare smörblomma, kattass,
campanula, veronika, ranunkel och draba verna.
Nog drömde jag något roligt om natten, men då
jag vaknade hade jag glömt alltsammans, som
var bra tråkigt.

Sedan skulle det bindas på kornåkern med rödt,
blått, grönt och svart, glädje, trohet, hopp och
sorg och så skulle man gå en korsväg för att möta
sitt öde. Alla skrattade ut mig när jag bara hade
sett vår gamla katt Mirjana. Litet mystiskt var
det ändå så där i sommarskymningen och om jag
mött en främmande karl, skulle jag bestämdt
sprungit min väg, jag är nog en kruka, det måste
jag väl medgifva fast det nog är dumt.

Vid elfva-tiden tändes midsommarelden

uppe på en klippa, som stupar rakt ned i sjön. Därifrån ser man också andra eldar på holmar och uddar och båtar ro fram och åter på fjärden. Medan en del af sällskapet kokade kaffe vid stranden rodde vi ut på den spegellugna sjön och sjöngo »Djupt i hafvet på demantehällen» och »Här är gudagodt att vara» — — — sist foro vi öfver för att bjuda gamla Vikskan på kaffe och fast hon eljest så tidigt stänger sin dörr, var hon den kvällen vaken som en syrsa och följde hjärtans gärna med till elden och kaffepannan.

Ack så sömning man blef innan elden brunnit ned och karlarna släckt den med många pytsar saltvatten, ja så sömning att man knappt orkade draga benen efter sig i »besvärsbacken» upp från stranden, eller bita i aspbladen nere i allén, som bara engång om året, själfva midsommarnatten, skola vara söta.

Vår trädgård är mycket stor så att alla måste hjälpas åt att sköta den. Jag har på min lott ett bönland, att hålla fritt från ogräs och det är inte alls lätt, ty huru noggrant jag än rifver upp hvartenda strå, sticker det snart upp nya igen. Man måste också plocka krusbär till sylt och saft, skära rabarberstjälkar och kratta gångarna, vattna

blommor och plocka sockerärter — tusen saker skall man göra i den här gamla trädgården och ibland blir man otålig och skulle hellre ligga och läsa en rolig berättelse på något skuggigt ställe, än gå där och svettas i solgasset, men sedan komma andra tankar!

När man till exempel ser de många blommorna, nya för hvarje vecka, pioner och kejsarkronor, liljor och aklejoj och framförallt rosor, många skilda sorter, både gula, röda och hvita, som fylla hela luften med sin fina doft, ja då ville man inte mista den gamla trädgården för aldrig det.

Och när sedan bären mogna, de härliga röda och gröna krusbären, hallonen och de sköna saftiga vinbären och sist plommonen, päronen och äpplena! Då tycker man nog, att det är en präktig sak att ha en stor fruktträdgård och minnes ej mera arbetet och mödan, när man får så mycket godt till belöning. Det är ändå därför min dagbok får hvila sig under tiden, ty har jag en ledig stund tar jag hellre min bok och kastar mig i det mjuka gräset bland veronikorna, ser huru de gula fjärilarna fladdra öfver dem och hör den lilla söta trädgårdssångaren kvittra i lönnens topp.

Kan det finnas något ljufligare än att ligga på

ryggen och titta upp mot den höga blå himlen mellan löfven i trädkronorna — det vore härligt att alltid ha sommar! —

Den 1 Augusti.

I dag är det min födelsedag och jag har fått ett så vackert bord klädt med löf och blommor, Lena firar också sin namnsdag Helena på samma gång. Midt på bordet står en väldig hvetebrödskrans och inne i den en sockerkaka, däraf får jag bjuda åt alla till förmiddagskaffet.

Det roligaste af alltsammans var ändå, att vår kära gamla sköterska »gumman» som vi alla kalla henne, kom på besök för att gratulera småflickorna. Hon bor i sin egen lilla stuga nära vår gamla kyrka och därifrån gör hon oss då och då ett kärt besök.

Hon är den allra snällaste och trefligaste gumma i världen. Hon kan berätta de roligaste historier och sjunga alla bygdens lustigaste folkvisor. Alla skogens och ängens blomster känner hon och alla fåglars låt kan hon härma. Jag tror jag aldrig skulle fått ögonen upp för naturen omkring mig om inte gumman varit, men hon förstår den så förunderligt väl och har lärt oss både

se och höra, när vi vandra med henne i skog och mark.

Den 5 Augusti.

Gumman är borta, hon gick i går helt tidigt i morgonsvalkan och vi stego upp och följde henne ett stycke på vägen — men ack hvad vi haft roliga dagar med henne! Hon följde oss alla förmiddagar till badstranden och tröttnade icke att beundra våra språng och lekar i det klara vattnet. Sedan gingo vi med henne i blåbärsskogen, plockade våra korgar fulla och satte oss sedan på ett högt berg med vidsträckt utsikt öfver fjärdar och grönkädda holmar.

— Se huru härligt vår Herre skapat allt — sade gumman och knäppte som i kyrkan ihop sina händer, medan hennes milda blå ögon glänste fuktiga. Sedan visade hon oss den vackra mossan häruppe med sina små röda bägare, som så vackert klädde den grå klippan och den lilla bruna ekoren, när han blixtsnabbt kilade uppför furustammarna.

Hon gjorde små strutar af näfver och sökte upp en liten porlande källa och lät oss dricka när vi blefvo törstiga och så plockade vi den hälso-

samma getporsen i kärret, som fyllde hela skogen med sin starka kryddoft. Tiden gled bort som en dröm, när man vandrade med gumman och aldrig kan man ha ledsamt i hennes sällskap.

Den 10 Augusti.

Nu är det afgjort att jag skall fara till skolan i Åbo. Lena som är några år äldre än jag slutar nu läsningen och då tycka »de stora», att jag måste komma i en riktig skola och få kamrater. Jag har stretat emot i det längsta och sagt åt dem att jag inte vill, att jag inte kan och att jag kommer att dö af hemlängtan, men ingenting tyckes hjälpa — jag måste resa.

Åbo, den 20 September.

Så är jag då verkligen här i staden, det förefaller mig allt fortfarande som en dröm. Då jag tänker på de sista dagarna i hemmet och afskedet och resan hit, blir jag nästan sjuk och börjar gråta, jag har ju aldrig förr varit borta från mamma!

Svårt var det också att taga farväl af alla djuren, de snälla »kuddorna» Aura och Smultra, Blomma och Krona, af våra kära hästar Fix och

Stopp och vår lilla nya katt Pelle och min pudel-hund Kurre, en ovanligt klok passagerare. Vidare måste jag ju nicka åt alla favoritplatser, både »Klövvis» dalen och Kauniais och så var det att titta in till Vikskan, men sista morgonen var det ändå allra värst, vi gråto både mamma och jag och jag tyckte att jag ville hålla mig fast vid dörrarna, men hvad skulle det tjenat till, nog måste jag ju resa i alla fall, då det engång var bestämdt.

Syster Lina följde mig till staden på en ångbåt som heter Tekla och det var nytt för mig, därför gick färden också ganska fort. Vi beställde kaffe på däck, ty vädret var vackert och betraktade under tiden de för det mesta vackra stränderna, samt de många bryggorna där båten stannade. Öfverallt kom det skolbarn ombord med korgar och knyten och alla sågo de ganska modstulna ut, tyckte jag, men när de fingo upp sin matsäck och började mumsa på smörgåsar och äpplen, blef humöret gladare.

På den största fjärden »Pemarn», gungade båten duktigt, så att jag just höll på att bli rädd; då vi svängde om en udde var faran ändå ganska fort förbi.

Vi passerade »Röfvarholmen» där i forna tider en hemsk stråtröfvare haft sitt tillhåll i en grotta bland klipporna med alla de skatter som han stulit i trakten omkring. Vidare foro vi förbi Qvidja, där Klas Fleming en gång i tiden bott och många andra vackra och märkliga ställen, som syster Lina och den vänlige ångbåtskaptenen beskrefvo för mig. Jag gjorde också bekantskap med några flickor som också skulle till Heurlinska skolan just som jag, de bjödo mig på pepparkakor från sina resväskor och jag trakterade dem med våra goda äpplen.

Nog var det ståtligt, när vi kommo på Slotts-fjärden, att se det gamla minnesrika Åbohus och sedan domkyrkan, som ser så vördnadsvärd ut, då man ångar uppför ån. Vid hamnen var det bara att ropa »ischvoschik» och strax åkte en lustig kusk i lång tuhebb och blankhatt fram till kajen med en liten nätt »droschka». Han tog våra kappsäckar upp till sig på kuskbocken och körde oss raskt till tant Berg där jag fått bostad. Hon tog så vänligt emot oss och bjöd genast på middag, sedan visade hon rummet där jag skulle bo med tre kamrater, Augusta, Alma och Olga A. — alla tre systrar, men de bo på landet och skulle först komma in följande dag.

Syster Lina förde mig sedan till skolan och aldrig glömmer jag den stunden. Jag var så blyg att jag helst velat sjunka under jorden och inte vet jag huru jag redde mig, men det måtte gått i alla fall och jag kom in till tredje klassen, såsom syster Lina lärt mig. Augusta A. blef min sidokamrat.

Den andra svåra stunden var den, då syster Lina tog farväl och lemnade mig ensam i den främmande staden, långt skild från alla mina kära.

Nog grät jag min hufvudkudde våt den första natten och ännu mer då tant Berg kom och klap-pade mig och så vänligt lofvade bli som en mamma för mig här. Flickorna A. tyckte nog att jag var en liplisa, men de ha ju sitt hem så nära och få fara dit hvarje lördag, så det är ej underligt, att de inte alls kunde sätta sig in i mina känslor.

Den 1 Oktober.

Tänk att jag redan varit här en hel månad och tiden har verkligen gått fortare än jag trodde, ty först stod den nästan stilla tyckte jag. Skolan börjar klockan nio och slutar klockan tolf. Onsdags- och lördagseftermiddagen är ledig, just som vi hade det hemma, de andra dagarna läses det

olika timmar efter middagen, som vi här vanligen äta klockan två. Vi läsa geografi, allmän historia, religion, naturkunnighet och språk. Dessutom ha vi rättskrifning, diktamen och aritmetik. På kvällen måste man vara flitig med läxorna. Vårt rum är ganska litet med tre sängar — Alma och Olga ligga i samma bädd — ett bord, fyra stolar och en kommod, samt en gammal byrå med fyra lådor, en för oss hvar att hålla våra saker uti.

Om aftnarna sitta vi alla kring bordet vid vårt ena ljus, ett tjockt ryskt talgljus; jag har redan berättat för flickorna huru vi därhemma bruka själfva stöpa våra ljus och huru Lena och jag, då vi läste våra läxor om aftonen och skulle putsa veken med ljussaxen ofta roade oss med att släcka den, bara för nöjet att få en liten paus till förfriskning. Litet ovan är jag vid matordningen här och saknar mjölken på landet. Om morgnarna drickes här kaffe med en bulle och två penniskorpor — jag blir ofta rätt hungrig innan middagen, i synnerhet om det råkar vara ärtsoppa och pannkaka, är det däremot palt och ölsupa eller hafversoppa, känner jag niig betydligt mättare. Alla söndagar ha vi köttssoppa, stek och till dessert »fattiga riddare» som bestå af i mjölk blötta

skorpor med en sked lingonsylt på hvarje, det smakar mycket bra och den middagen är nog den bästa af alla, men så är det ju också söndag, då vi också därhemma hade något extra.

Till kvällsvard få vi mjölgröt eller potatis med salt strömming som vi alla tycka bra om. Tant Bergs döttrar, två äro redan stora, äro mycket snälla mot oss, till dem få vi alltid gå, när det är något i läxan vi ej förstå och om kvällarna när vi lagt undan våra böcker — jag slår alltid mina fem gånger mot pannan innan jag gör det, för bättre minnes skull — spela de lotto-spelet och »svälta räf» för att roa oss.

Ibland händer det att den som vinner får ett äpple, eller en bulle, så att man är ganska ifrig att försöka.

Tant Berg går själf hela dagen omkring och sysslar i hushållet med deras jungfru Engla. Tant ser så värdig ut i sin hvita mössa och alltid är hon lugn och glad, fast hon säkert har många bekymmer.

Den 20 Oktober.

Jag hinner inte ofta skriva i min dagbok och så ha vi bara ett bord, då blir det trångt om ut-

rymmet, när flickorna taga fram kartor och tema-böcker. Dessutom bråka de och vilja läsa hvad jag skrifver, men det få de ej, ty en dagbok är ju inte för andra än en själf. Inte har jag heller något märkvärdigt att berätta, vi tala nämligen mest om skolan och våra läxor och de taga nog också både tid och tankar i anspråk. Om söndagarna går jag alltid med Bergs i domkyrkan, där är så högtidligt och orgeln brusar så väldigt under de höga hvalfven. Man hör ej alltid predikan så bra, ty det ekar starkt mot de tjocka murarna, men då brukar jag sitta och tänka på huru gammal kyrkan är och huru mycket som tilldragit sig därinne under århundradens lopp. Vår historielärlarinna har också berättat oss mycket om forna tider här i landets första hufvudstad, så att jag nästan börjar tycka om både den och gamla Aura å, fast vattnet visst är bra grått och fult.

Ibland gå vi flickor på lediga eftermiddagar ut på långa promenader, ofta till en villa som heter »Moriaberg», eller kommandantens villa, därför att där bott en rysk öfverste, därifrån promenera vi sedan ända ut till Lill-Heikkilä gård och se med vemod på två små svarta kors, uppresta på en

lummig kulle utanför byggningsgafveln. Där har nämligen för ett antal år sedan händt en mycket sorglig händelse; huset brann upp helt och hållet och inne i det en ung fru med sin lilla dotter Bertha, deras ben hittades efter branden där de två korsen nu stå.

Farbror Topelius har skrivit ett så vackert poem till deras minne i sina »Ljungblommor» och jag kan aldrig läsa det utan att få tårar i ögonen.

Ofta gå vi också till Kuppis park, bese St. Henriks källa och köpa höstblommor hos trädgårdsmästarns vackra dotter som kallas »Kuppisrosen».

Den 10 November.

Jag märker att jag inte alls skrivit något närmare om mina rumskamrater. Augusta är nästan på dagen lika gammal som jag, hon har det bästa hufvudet af systrarna och ser bra ut, treflig kan hon också vara när hon vill, men är i allmänhet ganska tystlåten.

Alma är ytterst godmodig och snäll och förstår bra skämt, hon har svårt att lära och dåligt minne, är ännu ej långt kommen och lider mycket af en sned fot, som gör att hon haltar ganska mycket. Olga är kvick som en ekorre med pigga

bruna ögon, glad och snarstucken och mycket barnslig ännu; snälla flickor och goda kamrater äro de nog alla tre. Ibland komma deras kusiner Bertha och Elin M. till oss, eller gå vi till dem. De bo här i staden hos sin mormor och moster under terminerna. Vi spela alltid teater när vi äro tillsammans, eller ställa till tablåer, såsom Jacobs dröm, Skyddsängeln eller någonting i den komiska stilen till exempel »Åsnan på examen», »Bärplockerskan» och »Den röda stugan», ha vi också försökt oss på och nästa termin fundera vi starkt på »Den tappade kängan.»

Bertha är en utmärkt teaterdirektris och kan så bra arrangera både om kostymer och allt annat i den vägen. Hon är en bra vacker flicka, mörk med stora bruna ögon. Hon lär vara en af de bästa i hela skolan.

Elin som är yngre och jämnårig med oss, ser också rätt bra ut och deras lille bror Verner liknar en kyrkängel, med sina långa ljusa lockar och blå ögon, han passar bra i tablåer. Vi fundera redan på något fint till adventsafton, dockjulen, som vi hemma brukade kalla den. Tänk då är det inte mer än två veckor till terminens slut och jag får resa *hem!!!*

Den 30 November.

Här sitter jag alldeles solo i vårt ödsliga rum. Flickorna A. reste strax på eftermiddagen hem till sitt älskade Koristo, för att fira lilla julen med sina småsyskon och Bertha har fått ondt i halsen, så alla våra festplaner gingo upp i rök.

Tant Berg och alla andra här ha ändå varit så vänliga emot mig. Jag tror de tyckte litet synd om mig här i ensamheten på denna afton, då vi just tänkt ha så roligt och då den därhemma alltid firats såsom jul på förhand.

Jag fick ett rågat tefat hasselnötter och så roade de mig med att spela skrapnos och domino, sedan vi klockan åtta ätit vår lördagsgröt. Nu är det redan tyst i hela huset, bara en frusen hund skäller på gatan och någon nattvandrare hvisslar i förbigåendet.

Den femtonde December skall vår beskedlige fogde Herman komma efter mig med gamla Stopp som är en pålitlig och duktig häst, trots sina tjugu år och roligt blir det sen att flyga hemåt! Godnatt min dagbok, godnatt, nu kryper jag till kojs för att drömma om hemresan och julen!

Den 21 December.

Inte en rad till hann jag skrifva i staden, dagarna flögo som vinden och innan man visste ordet af, var ferien inne. Herman kom hemifrån med kära välkomstbref och en stor ask full af pepparkakor och russinbullar. Det var roligt för mig att engång få bjuda alla här och det som blef öfver fick tant Berg. Det är lustigt att alla stadsbor tycka så grufligt om hembakadt bröd och vi landsbor anse stadsbrödet så rart, fast nog tycker jag nu rysligt mycket om allt därhemma, det är då säkert.

Vi reste ut från staden helt tidigt på morgonen, då det ännu var alldeles mörkt och roligt var det att följa med huru det sedan dagades. Ute på landet var snön så hvit och ren, jag tyckte det såg ut som om hela naturen haft storstädning till julen och som om allt redan i god tid varit i ordning.

På gästgifveriet som ligger ungefär på halfva vägen hem, betade vi hästen. Herman hade haft en god matsäck åt mig hemifrån, sköna smörgåsar med skinka och färsk ost och bullar till kaffet, som den buttra värdinnan kokade åt oss. Det smakade mycket bra, ty jag hade ej hunnit

annat än dricka en kopp kaffe, då vi reste så tidigt och kaffet värmdes dessutom så skönt i kylan. Jag såg mig hela tiden omkring på trakten där vi färdades, på de trefliga rödmålade gårdarna, på gubbar som körde ved från skogen och pojkar som skurrade backe, men bäst det var föllo mina ögon igen. Jag hade inte sofvit mycket under natten af idel resoro, så att det ej var underligt, att jag var sömnig och välombonad satt jag också i släden med mammas stora sjal öfver hufvudet. Så slumrade jag bort några timmar af den långa färden och när jag vaknade var det åter skumt. Jag kunde i alla fall se, att vi åkte förbi bekanta ställen och närmade oss hemmet med god fart, ty Stopp tänkte på stallet och sin fyllda krubba och lunkade af så fort han kunde. Hjärtat riktigt hoppade i bröstet på mig och jag sjöng hela tiden halfhögt: »Vi flyga fria till hemmets näste, komma med äppel igen därifrån» — — —

Nu hördes Kurres välbekanta skall och några ögonblick senare körde vi in på gården. »Välkommen, välkommen, ropades från trappan och Manda kom ut för att taga emot min kappsäck. Jag var alldeles yr i hufvudet och tyckte bara att jag fortfarande åkte, men orkade likväl första

aftonen springa omkring öfverallt och se om allt stod på sina gamla platser.

Dagen därpå var jag redan i fullt arbete med alla roliga jultillrustningar, såsom att baka pepparkakor, skura silfret och rensa russin — man tyckte redan att det doftade jul i hela huset. I morgon skola vi baka kringlor till barnens julfest och dagen före julaftonen de efterlängtade tårterna med krusbärssylt; vi hålla som bäst på att sätta upp rena gardiner i alla rum och breda på varma mattor, det ser så genomhemprefligt ut öfver allt.

Tusen saker skola göras, därför är det också bäst, att jag slutar skriva och gömmer dagboken i lådan så länge.

Den 20 Januari 1869.

Det blef en lång hvila för min sprettande penna och nu är jag åter tillbaka i skolan vid gamla Auras strand.

Julen den kära ligger bakom mig som en rolig dröm, med alla sina minnen och fröjder och så treffligt var det alla dagar under hela helgen, att jag ej nämdes taga fram dagboken och sätta mig i ro med den, då alla andra voro i rörelse.

Äldsta syster, vår Louise, följde mig denna gång till staden och bodde hos tant Berg i hennes salong. Hon tog oss alla fyra rumskamrater med till sockerbagar Wibergs och där fingo vi smörja kråset både med hallonkarameller, brända mandlar och andra läckerheter. Det var nog inte ett hvardagskalas.

Nu äro vi redan inne i skolbänken och ha börjat åka kälke alla eftermiddagar. Det har byggts en präktig backe från kajen ned på åisen ofvan trädbron och dit gå vi dagligen med våra kälkar — jag har en präktig blå som jag fick till julklapp och med den skurra vi säkert ett par timmar i streck. Dit kommer många flickor från fruntimmersskolan och till och med gymnasister, som äro mycket artiga mot dem. Vi »kläpparna», roa oss åt, att se huru flickorna låtsa vara stora damer och låta pojkarna draga upp kälkarna åt dem. Sedan styra de ned dem igen, sittande på knä bakom dem på kälkarna, men vi »små», vi styra våra själfva och det går mycket bra.

Berthas och Elins bror Verner har ändå ett par gånger fått skurra ned mig och en annan gosse som heter Fridolf och som är både stark och hurtig.

Ibland ställa de »stora» till slädpartier med fast-

bundna kälkar i en lång rad efter hvarann, men det slutar för det mesta illa, så att den ena stjälp till höger och den andra till vänster i vild oreda; då blir det skrik och skrubbsår och snögnidning och jämmer, som vi fribytare inte ha någonting att skaffa med.

En gumma säljer knäck och pepparnötter därnere och de finaste af gymnasisterna köpa och bjuda åt sina bekanta. En gång köpte Fridolf också och trakterade Augusta och mig, det var nog godt, i synnerhet ute i det fria. När vi komma hem, äro vi också vanligen hungriga som vargar och tant Berg serverar oss då väldiga smörgåsar på godt surt knäckebröd.

Den 10 Februari.

I går lördag voro vi alla bjudna på födelsedag till en skolkamrat Zaida L. Vi gingo dit redan klockan fem på eftermiddagen i våra bästa klädningar. Flickorna A hafva skotska, alldeles lika sydda alla tre, jag har en grönrandig, sydd med väst, som ser ganska fin ut.

Zaidas äldre syster Maja hade gjort åt henne ett nätt födelsedagsbord. Midtpå stod en blommande lackviol som Maja själf drifvit upp, så fick

hon två blanka marker af sin pappa och ett silfverkors af farmodren. Hennes lille bror Emil hade skänkt tio penni och det var Zaida helt rörd öfver, ty det var allt hvad gossen hade i sin sparbössa.

Först bjödos vi på kaffe med flera sorters bröd och sedan började vi leka alla möjliga roliga lekar, låna eld, ut och in, är du nöjd med din granne och ringen på band. Sedan dansade vi ringdanser, samt nigar-maja, väfva vadmal och »fria vill Simon sälle», en lek som jag nu lärde mig och som var mycket rolig. Mellan lekarna fingo vi varma plättar med gräddvisp och senare stora franskröds smörgåsar med ost på och mjölk.

Vi voro visst tjugu flickor bra nog jämnåriga, därför hade vi också så roligt.

Precis klockan nio kom Engla efter oss med brinnande lanternorna och inte voro vi ju alls rädda, men nog kändes det i alla fall så tryggt, när hon gick framför oss på trottoaren så stor och stadig. Det är ändå bra roligt att ibland vara bjuden på födelsedagsfest!

Mariedagen på kvällen.

I dag ha vi haft en härlig dag, varit ute på Kuppis och gått på skaren hela klassen med två

lärarinnor. Vi samlades vid Porthans staty och tågade därifrån par om par uppför Nylandsbacken med lärarinnorna i spetsen. Det var så präktigt skarsnö, att vi kunde gå öfverallt i parken utan att sjunka, också promenerade vi tappert och ristade våra namn med snirklar och krumelurer på den fina frusna snön. Men troligen smälte de bort i middagssolen.

På hemvägen bjödo lärarinnorna oss in på kaffe till Grönros' kaffekammare, de hette nämligen båda två Maria. Tror någon det, att den bjudningen var välkommen och att kaffet med stora saffranstippor och rån skulle smaka vår glada skara efter alla ströftåg i friska luften. Den dagen glömma vi nog sent.

Nu är påsklofvet öfver. Det var rätt skönt att få ligga om morgnarna så länge man ville. Påsklördagen for jag ut med Bertha och Elin till deras hem på landet. Det ligger treffligt fast icke i närheten af något vatten. Det var utmärkt roligt att få andas landluft igen, vi hälsade på alla deras djur och åto ägg i alla möjliga former.

Bertha som kan nästan hvad helst hon företager sig, målade åt oss andra vackra påskägg, jag fick ett med en blomsterkrans som var mycket

nätt. Påskdagen läste tant M. predikan för oss, ty det var för långt att fara till deras kyrka och sedan vi sjungit en påskhymn gingo vi flickor ut på en lång skogspromenad. I en hage hittade vi under torra löf, nere i mossan några söta blåsippsknoppar, en fick jag med mig till staden och den står nu här, fullt utslagen i ett litet glas bredvid mig på bordet. Den sjunger i mitt öra: — Och det är nästan vår! — — —

Vi plockade också stora buketter »videkissor» att föra med som en hälsning från landet. Tant Berg har satt mina i en vacker vas, midt på salongsbordet.

Ja nog var det bra skönt därute och hvad memman smakade godt. Vi fingo hvar och en af oss af deras trefliga Maju en liten vacker rifva af nytt snöhvitt näfver.

Trädgården var så bar att man kunde promenera på gångarna och sitta på gungan under rönarna och när man tog riktigt god fart, kunde man därifrån se spetsen af domkyrkotornet i fjärran. Om kvällarna lågo vi länge vakna och berättade historier för hvarann. Bertha kan en hel mängd, till och med spökhistorier. Till slut blefvo vi så rädda att det gick kalla rysningar öfver ryg-

gen och när det knäppte i dörrlåset, skreko vi till, alla tre på engång.

Det var nu bara deras mamma som kom in i sin långa nattskjorta med nattmössa på hufvudet och förmanade oss att inte prata bort sömnen. Alla morgnar fingo vi kaffe på säng, Maju kom så glad med sin bricka och väckte oss. Hon är flickornas vän och förtrogna och tants högra hand. Om man rifver sin klädning lappar Maju hålet och tvättar förklädet om man råkat solka det. Maju trakterade oss med väldiga tefat goda vattlingon; hon sjöng roliga skämtvisor för oss och när vi reste tillbaka till staden, stod hon med tårar i ögonen bredvid kärran och räckte upp knippor med unga björkkvistar, att ställas i vatten, så att vi snart få se gröna blad och knoppar.

Terminen börjar nu med stora steg närma sig slutet, men — läxorna bli allt längre i stället, vi repetera alltjämt tio blad i stöten och jag som lär fort, glömmer också lika lätt, så att mycket är som nytt igen.

Jag är rysligt rädd för examen som lär bli kanske den sista Maj. Det vore förfärligt ledsamt om jag inte skulle flyttas upp. Olga som ännu är

i första klassen kommer alldeles säkert till andra, men Alma som sitter där, blir nog kvar, hon har nämligen dåligt läshufvud fast hon är mycket flitig, dessutom har hon ofta fått försumma skolan för sin sjuka fot.

Den 1 Maj.

»O hur härligt Majsol ler» ha vi sjungit hela dagen. Det har varit så trefligt; vi ha druckit mjöd och ätit strufvor och lekt ute på Majfältet hela skolan. Här och där ser man redan ett och annat grönt strå spira upp och träden ha stora knoppar. Mina kvistar från påskresan stå nu här på mitt bord fullöfvade och dofta så härligt, bara man sluter ögonen kan man nästan inbilla sig att man vandrar genom björkhagen därhemma efter ett vårregn. Det har varit riktigt 1 Maj väder från morgon till kväll, öfverallt hördes sång, gymnasisterna sjöngo »Upp genom luften, bort öfver hafvet» och »Vintern rasat ut bland våra fjällar» — — och flickorna svarade med »Kom sköna Maj och blicka» — —

Den 15 Maj.

Sofiadagen och namnsdag! Vi ha sjungit upp vår Sofia här i hemmet med »Upp Amaryllis

vakna min lilla — — — och druckit extra kaffe med fin krans och kaka. Det är också lördag och jag får följa med flickorna A. ut till landet för att fira Augustas födelsedag i morgon.

Den 17 Maj.

Vi kommo sent hem i går kväll efter den roliga landsfärden. Flickornas pappa kom själf efter oss med deras fina vagn, fodrad med ljusgrått kläde och två vackra bruna hästar före. Det var att åka som prinsessor och ståtligt såg också deras landtställe ut när vi körde upp genom allén till verandan. Byggnaden är ljusgul med mörkare ornament och fönsterkarmar och ligger inne i en stor trädgård. Där blommade redan tulpaner och majlökar och en dockbyggning fanns där som var förtjusande med riktig spis och pannor och serviser af alla slag. Vi började genast koka där, både bär, gröt och kaffe. Plättar stekte vi också, ehuru de blefvo ganska bruna, men småbarnen äto dem i alla fall gärna. Vi kokade därute rakt hela eftermiddagen. På aftonen gingo vi i bastun och svettades erbarmligt på lafven, det tyckte jag just ej om, men i det stora karet fingo vi plaska så mycket vi ville och skratta och kasta

vatten på hvarann så att håret var alldeles genomblött, medan barnen i sitt lilla badkar skreko att de fingo två! i ögonen och jämrade sig högeligen.

På söndagen kommo många gäster att gratulera Augusta, mest släktingar, hennes mormor, tanter och kusiner. Augusta fick ett stort bord med dyrbara gåfvor, ett klädningstyg, en ny sommarhatt och många andra vackra saker.

Vi barn roade oss med att bese ett glasskåp med sådana fina leksaker, som ej duga för hvardagslag. Där var en docka som kunde röra sig då man drog upp henne med en nyckel, en pajazzo och en lustig nickande åsna. Vi fingo gräddmunkar med hallonsylt till middagen och på eftermiddagen dracks kaffe i ett mycket nätt lusthus. Jag hade bara den oturen att då vi gingo dit, kom en geting ut från de täta krusbärsäckarna på ömse sidor af gången och stack mig i benet. Det svällde upp och gjorde ganska ondt, men de hade mig att dricka söt mjölk som motgift och nu är det redan ganska bra. Jag kunde ändå icke leka med de andra hvarken »hök och dufva» eller »enkleken» utan satt på ett gungbräde och såg på med lilla Ernst och Edith.

Efter kvällsvarden återvände vi till staden i

den bekväma vagnen med flickornas mormor, som hade Olga i famnen för att vi alla skulle rymmas; det blef ganska sent och skumt och vi halfsofvo innan vi skramlade in i staden till tant Bergs port.

Den 25 Maj.

Vi hade tänkt spela »Den tappade kängan» på Berthas mosters namnsdag den nittonde, men alla de stora här tyckte att vi skulle försummat våra läxor för repetitionerna och så fick det vara. Nog kändes det ju litet tråkigt, då jag så bra kunde Lotta litens roll, men vi få nu skjuta upp roligheten till en annan gång — det vill säga nästa termin. Kanske var det ändå klokt, nog är man ju litet hufvudyr och rädd för examen, som blir i slutet af denna vecka. »Hu hu sa' den hårlösa hästen från Honolulu» — — —

Den 31 Maj.

Nåh, nu är då den förskräckliga pesen öfverstånden! Jag kunde knappt sofva en blund i natt, så ängslig var jag och morgonkaffet ville icke gå ned. Klockan 10 skulle vi vara i skolan och alla hade vi våra bästa klädningar på oss. Hvarje

lärare och lärarinna förhörde oss i sitt ämne och skolföreståndarinnan och allas mammor och pappor sutto och hörde på, så inte var det underligt om vi både fröso och svettades af ångest och rädsla. Det gick ändå bra för de flesta, jag kunde svara bättre än jag trodde och fick ett godt betyg, blott två af kamraterna stannade kvar i klassen. Syster Lina, min första »skolfröken» var mycket belåten, hon hade enkom kommit in till staden för examens skull och sade att hon nu hade heder af sin forna elev.

Nog ville man nästan hoppa och skrika af glädje när allt var förbi och hvad ölsupan nu smakade till middagen, jag måste bedja om två portioner. I morgon skola vi resa hem på den fina nya båten Laine, men nu på eftermiddagen, då Lina gör sina uppköp i butikerna, springer jag på afsked till alla vänner och kamrater och önskar dem en glad sommar. Ty nu är det ju sommar hurrah! —

Den 5 Juli.

Storståtlig utfärd till Löfudden som ligger här midtemot öfver fjärden. Hela familjen och halfva socknen voro med, en del kommo i båtar, andra i

löfklädda höskrindor. Det var så vackert och soligt, bara några små hvita moln seglade som bomullstappar i det blå och sjön låg blank som en spegel.

Löfudden är visst den allra lämpligaste platsen för en utfärd, marken höjer sig litet från stranden och midt på udden är en jämn öppen plan, skuggad af höga lummiga björkar. Här samlades hela sällskapet med barn och blomma och väldiga matsäckskorgar.

De äldre slogo sig ned under träden med sina handarbeten och flickorna kokade kaffe i stora pannor på små eldstäder, som ungherrarna byggde åt dem vid stranden. Vi yngsta fingo nöjet att samla spånor och torkad säf som sjön kastat upp på stränderna, för att underhålla elden med.

Efter kaffedrickningen tågade alla damer och vi barn ned att bada på andra sidan udden, medan herrarna rodde ut i sundet för att meta i vassen.

Middagen bestod af abborrsoppa, färsk potatis, filbunke och krusbärschrême, som vi haft med oss i en stor kruka — alltsammans hade en strykande åtgång, ty baden och sjöluften hade stärkt ap-
titen.

Efteråt blef det siesta och en af ungherrarna deklamerade Den 5 juli efter det just råkade vara den dagens datum. Herrarna sjöngo sedan i kuartett många vackra sånger, »Hvila vid denna källa», »Storm och böljor tystna ren» — och hvad de allt hette och så blef det körsång i hvilken vi alla togo del.

Kavaljererna kokade kaffet på eftermiddagen och blefvo mycket prisade för sin skicklighet som kockar. Derpå ställde syster Lina till lekar för alla barnen och ringdanser, så att till slut äfven tanter och farbröder kommo på benen, det var verkligen bra muntert och roligt.

Just när solen började gå nedåt och det blef en så vacker belysning, uppträdde syster Fia som har så vacker röst och sjöng, »Jag vet en vrå emellan bergen» och »Min ros i nordanskog» som jag tycker är så nätt. Det började redan litet skymma under de höga björkarna och det var nästan högtidligt under sången.

Strax efteråt blef det allmänt uppbrott och man redde sig till hemfärden med sina tomma korgar. Fjärden låg åter spegellugn och när vår båt stack ut från land, stämde sångarne upp »Ren lugnt det blir i kvällen — — det klingade

så vackert öfver vattnet och ekot svarade från Tallholmens klippiga stränder midt emot. Det var en alltigenom treflig och minnesvärd dag.

När vi kommo hem, var huset fullt af främmande, hela släktsurfven som kommit resande med fyra hästar, tio mils väg för att hälsa på oss. Det blef minsann inte tid att tänka på dagens upplevelser, eller på hvila och sömn, utan på en duktig kvällsvard för de hungriga resenärerna. Rysligt roligt var det emellertid, mamma och mostrarna voro så glada att råkas och alla kusinerna så trefliga, flera af dem hade jag inte ens sett förut.

Vi skulle nu ströfva omkring öfverallt och visa dem hvad vackert som fanns i omgifningen och alla våra favoritplatser, Vikskans udde och berget ej att förglömma. En dag hade vi kaffeutflykt till Kauniais och sågo alla våra hästar, både egna och resenärernas, föras till badning — det var mycket trefligt, en del gingo gärna i vattnet, andra stretade emot af alla krafter.

Mamma och mostrarna sutto med hufvuden ihop och talade om gamla minnen och alla nyheter inom slakten och Lena lekte ta fatt med lilla Maja, mosters första glada barnbarn. Om kvällen

voro vi med gossarna klädda i hvita lakan ute och fångade läderlappar, men sågo inte skymten af en enda engång. Alla dagar ha vi ätit frukost eller druckit kaffe i syrénbersån och på eftermiddagen ha vi yngre roat oss med »författarespelet» som är bra intressant. Men nu är allt detta roliga förbi, ty i dag reste våra rara gäster bort, det kändes så tomt när de alla foro och vi stodo kvar vid gårdsgrinden och viftade farväl åt vagnarna med hattar och näsdukar.

»Det roliga goddag och det ledsamma farväl», sade mamma.

Den 20 Juli.

Vi ha varit med om någonting hemskt, en skogseld här i närheten. Hu, hvad det var förfärligt! Man visste inte ordet af innan det knast-rade i grenarna alldeles öfver ens hufvud och då man trodde att elden ännu var långt borta, brann det redan i mossan under fötterna. Det värsta var att vi nu så länge haft så torrt, solen har simmat som en blodröd kula på den beslöjade himlen dag efter dag. Det var mycket folk ute, karlar som höggo ned träd och gräfde djupa diken, för att hejda branden, men hela natten fingo de

vaka, ty elden glödde nere i jorden och luften var så tjock af rök, att man ej såg handen för ögonen. Engång såg det hotande ut för ett skogstorp och hvem vet huru det skulle gått, om inte vinden »kantrat», som vår fogde sade. Midt i villervallan hittade vi den förtjusande »pyrola uniflora» som doftar som citron och vid vägen i ett dike »pyrola umbellata», som vår bror säger skall vara sällsynt. Lena och jag ha nu börjat läsa botanik för honom under sommarn, så jag kommer litet in i ämnet.

När vi promenera taga vi vår »flora» med oss, plocka blommor under tiden och sätta oss sedan på någon trefflig plats att examinera dem. Det är ganska roligt tycker jag. — Nu har det börjat hållregna — bra för skogselden men illa för höet som blir vått.

Augusti.

Nu ha vi redan skördat de första plommonen och de rara klara astrakanerna. Vi voro sedan med om att bärga höet på Storängen och trampade i ladan och tumlade om i höet, tills vi voro alldeles förbi och hade både stickor och strån i håret. Nu om kvällarna ha vi alla suttit kring

matsalsbordet och skalat äpplen till torkning för vintern, det är ett roligt arbete, i synnerhet om någon läser högt under tiden. Vi ha en så treflig bok just nu till låns »En krona bland flickor», af en engelsk författarinna Louisa Alcott och medan vi höra på, blir den ena stora äppelkorgen tömd efter den andra.

Ofta har jag dessa dagar vandrat i skogen för att plocka svamp. Här finnes mycket af de gula kantarellerna, äfven smörsvampar och den vackra blomkålssvampen. Jag brukar gå och smågnola för mig själf och roa mig åt de små lustiga ekorrarna som sitta och smacka med en tallkotte mellan sina ludna tassar. Ibland flyger en stor skogsfågel upp alldeles i min närhet, ifall jag ej råkar ha Kurre med, ty han är tyvärr litet jagande af sig och springer gärna efter fåren om man inte håller ögonen på honom. Kattar sätter han ej heller vidare värde på, utom kamraten Pelle, men de två äro förtrogna vänner och äta dagligen ur samma fat. Då är Kurre så artig mot lilla Pelle, att han först får äta sig mätt, sedan träder herr Kurre fram. Han är nog mycket klok som alla pudlar. Han sitter för socker och när han är kräsen på maten, behöfver man bara säga:

»Tello kommer», det är granngårdshunden — och strax springer han till sin matkopp och sörplar i sig allt hvad där finnes.

Ibland springer han sin väg och är flera dagar borta. Engång i somras kom han hem och var så beskäftig, viftade på svansen och strök sig mot alla han mötte, alldeles som om han velat meddela någonting.

Jag klappade honom och märkte då, att han hade ett halsband och fäst därvid en liten väska af vaxduk. Då vi öppnade den, befanns den innehålla ett litet bref från en god vän bosatt flera mil ifrån oss. Kurre hade stundom följt med dit, så att han kände vägen, nu hade han gjort visit på egen hand och blifvit väl undfägnad samt förmanad att springa raka vägen hem med brevet.

Det hade han nu också gjort och lustigt var att se hans förnöjelse öfver sitt goda uppförande. Naturligtvis blef han också belönad efter förtjänst, fick både köttben och socker, som är det bästa han vet i världen.

Två gånger om året mister Kurre sin krusiga päls, han blir klippt som ett får och af ullen stickas varma vantar och muddar, som skola vara bra att begagna mot reumatism.

Den 29 Augusti.

Nu står min kappsäck igen packad för stadsresan och min gamla röda väska är fullproppad med äpplen. Farväl älskade hem, farväl kära trädgård med alla dina sköna frukter, som jag mycket skall sakna, farväl farväl!

Den 30 September.

Nu är det en månad sedan jag reste hemifrån. Här är allt sig likt utom att vi nu blott äro tre i vårt rum. Alma har nämligen stannat hemma på landet och börjat läsa för guvernant. Hennes fot blef så dålig, att hon ej ens kunde tänka på att vandra fram och åter till skolan här i staden.

Vädret har nu varit så varmt och sommarlikt, att man saknat landet dubbelt så mycket. En dag var jag på utfärd med tant Bergs flickor, det var en lördagseftermiddag och Olga och Augusta voro hemma, så att jag var ensam. Heddi B. har under sommarn blifvit förlofvad och det var hennes fästman som ställde till lustfärden.

Vårt mål var ett vackert ställe, Katrinedal, nära staden och vi foro dit med roddbåt. Kaffe-bordet var dukat på en stor sten som kallas Katharina Jagellonikas sten och det var under-

ligt att sitta där och tänka på gamla tider och huru det då såg ut i världen. Men inte var det märkvärdigt, att den goda drottningen föredrog att vistas härute under de lummiga träden, ty nog ser Åbo slott bra dystert ut med sina små fönster och tjocka murar.

Vi skola gå dit någon dag för att bese det, men det är nog ganska obehagligt, ty där sitter så många fångar och flera hemska förbrytare har jag hört, så jag med en liten rysning tänker på det gamla Åbo hus.

Den 16 Oktober.

Nå nu har då äntligen »Den tappade kängan» gått af stapeln och det med glans. Vi kunde våra roller som vatten och Heddys fästman åtog sig att öfva in oss, riktigt teatermässigt. Som Elin M. blifvit sjuk och farit hem, erbjöd han sig också att bli madam Ström i tant Bergs kjol och kofta och en gammal ylleduk om hufvudet för att dölja skägget. Publiken skrattade ursinnigt åt honom och han var också verkligen präktig, men nog fingo vi andra också väldiga applåder. Fridolf var en ypperlig polis och Bertha en lika drastisk pradaja. Jag hade nu så länge öfvat mitt »Alunda

lej», att det gick som smordt och publiken klap-
pade och ropade da capo. Alla måste vi fram och
buga och niga åtskilliga gånger.

Sista natten var här serenad för Heddy hvars
namnsdag det var, fästmannen hade naturligt-
vis ställt om det.

De sjöngo »Klara stjärna du som strålar» —
»Kvinnans lof» och »Sof i ro». Det var förtjusande
vackert i den tysta natten och vi sutto alla hop-
krupna på salongsgolfvet i våra nattkläder med
bara fötter, men innan ljusen tändes måste vi kila
tillbaka i vår kammare för att ej bli sedda genom
gardinerna af sångarne nedanför på gatan.

Fästmannen har en utmärkt vacker tenor och
det var han som sjöng alla solopartierna. Nästan
alla dagar är han här och hälsar på, då sjunger
han alltid mycket och fästmän ackompanjerar.
Vi bruka helt litet glänta på dörren, för att få
njuta af sången medan vi plugga våra läxor.

Den 20 November.

Tänk jag har varit på teatern första gången
i mitt lif och sett ett så utmärkt vackert stycke
som heter »Ur lifvets strid». Det var »vår fäst-
man» som vi flickor i smyg bruka kalla honom

som hade tagit en loge och då det blef en stol ledig fingo Augusta och jag dela den. Olga var olyckligtvis förkyld.

Nog var det förfärligt roligt i synnerhet att höra den vackra sången. »Hvad drömde du på tufvans bädd» — — — klingar ännu alltjämt i mina öron. Hon var så söt den Anna och så olycklig, att man kunde gråta öfver henne.

Fästmannen kom mellan akterna med en väldig konfektpåse och Heddy var så snäll och delade med sig åt oss alla. Vi applåderade ursinnigt så att ridån flera gånger måste gå upp och inte vet jag huru vi kommo hem, så hänryckta voro vi. Nog var det bra att vi hade söndag följande dag, så att läxorna inte blefvo försummade.

Den 2 December.

Bertha har varit så sjuk, haft en stor böld i nacken och fått försumma skolan flera veckor. Alla lediga stunder ha vi, de närmaste kamraterna, suttit hos henne, läst högt och försökt förströ henne så godt vi kunnat för att få tiden att gå. Ledsamt är det att inte få hålla på med läsningen, men för henne betyder det ändå inte så

mycket som för andra. Hon har ju så godt hufvud och går nog ut som den första, då hon slutar skolan. Hon är flera år äldre än jag.

Berthas gamla mormor är så söt och så vacker i mitt tycke, hon kallar mig alltid »lilla Dora» och är så utmärkt vänlig mot mig.

I går voro vi flickor på julutställning i många butiker, det var rysligt trefligt, i synnerhet att se de talande dockorna i Cohns diversehandel. Då man tryckte dem på bröstet, sade de helt tydligt pappa och mamma och i den öppna munnen syntes små hvita mjölk tänder, det såg så näpet ut. Där svärmade små barn — mest flickor — ut och in i butiken för att beskåda underverket, men rika pappor eller farbröder måste det vara som kan skänka dessa dockor till julklappar, ty de voro rysligt dyra, sade frun i butiken.

Vi passade på att köpa våra julklappar medan vi nu engång voro i rörelse. Jag valde ett vackert rött pennskaft åt min bror, mamma fick en ask karameller och stora systrarna halfvantar till sommarn. Åt Lena köpte jag en ny gul bok af Louisa Alcott, den blir nog välkommen, det vet jag och så kunna vi läsa högt den under helgen.

Jag valde också några små gåfvor åt tant Berg

och flickorna, som alltid äro så snälla och hjälpsamma mot oss skolbarn.

I år komma de inte efter mig från landet, utan jag får följa hem med bekanta som komma in till julmarknaden. Det blir att dröja här ett par dagar längre och ensam, ty Augusta och Olga resa nog genast hem då skolan slutar, men i stället får jag lära mig virka af Heddi och det blir en penningpung åt kära bror, att förvara kopparslantar uti när han reser till Helsingfors.

Nyårsdagen 1870.

Vi ha då haft en glad julhelg, det är som om alla människor nu skulle vilja glömma nödåren med deras sorger och bekymmer. Det började som vanligt hos oss annandag jul och har sedan gått raden ut. Vi hade en extra rolighet, en jättestor julgran fullhängd med alla möjliga småsaker, hvar och en med påfäst nummerlapp.

En liten jultomte i röd mössa hoppade sedan in i salen och delade ut lotter med numror åt alla gästerna och sedan fingo de själfva från granen söka upp motsvarande siffror. Naturligtvis blef det mycket muntert, glam och skämt, innan alla funnit det som tillfallit dem och som vanligt

fingo de flesta galna lotter. Ungherrarna skallror och haklappar, fruarna tobakspipor och flickorna cigarretter och cigarrettfodral, men desto roligare var det.

Då granen var alldeles utplundrad togo gamla och unga i ring och dansade kring den så att golvet gungade och väggarna ekade af »Höga berg och djupa dalar» och »Det brinner en eld, den brinner så klar» — — —

Jag tror nog alla hade roligt och vi barn mest. Men på alla juldanser eller »knyckar», som de nu kallats hafva de gamla dansat med både fransäser, polonäser och nigar-maja som ideligen förekommit. Syster Louise har i timmar fått sitta och spela dansmusik, än polkor och valser, än galopp och fransäs.

Ingen har räknat på att åka långa vägar i köld och drifvor, men så mycket trefligare har det då förefallit att komma in i varma ljusa rum, till glada människor och uppdukade kaffebord.

De stora ha också varit på slädparti som ungherrarna ställde till, det åktes med spann och slädnät och allt möjligt och såg verkligen gentilt ut, men där voro förstås inga barn med, utan vi sutto hemma i all sköns ro och åto »himla mat»

och spelte »svälta räf», och fingo varm risgryns korf med mycket russin uti till kvällsvard.

Den 10 Januari.

Vi ha just varit ute och provvat den nya hästen Pekka som är en fullkomlig trafvare. Gamla älskade Fix skall skjutas, den har fått så styfva ben, att den ej vill orka stiga upp om morgnarna. Det blir så ledsamt efter den kloka hästen som har ett så ädelt hufvud och så vackra ögon, att man ej kan låta bli att tro, att Fix förstår hvad man säger och tungt kännes det att inte kunna löna den gamle trotjenaren annorlunda än med ett skott för pannan. En djup graf i skogens tysta skydd skall den få.

Den 12. — Nu lider ferien till sitt slut, den går alltid dubbelt så fort som motsvarande tid under terminen tycker jag och dessutom är den så rolig. Vi ha åkt kälke och promenerat — stekt äpplen vid skymningsbrasan och läst högt vid vår lampa. Det är minsann annat än att sitta vid sina hemstöpta talgljus, den här lampan svarar minst mot sex af dem, vi kunna allesamman arbeta eller läsa vid samma bord.

Stora bror lofvar nästa år skaffa oss en till

divanbordet i salongen, det blir präktigt och kanske få vi också en taklampa.

Jag har nu beslutat att denna gång lemna min dagbok hemma. Man är alltid så upptagen under vårterminen med läxor och repetitioner och så har jag svårt att skriva vid vårt enda bord. Jag skall också vara mycket flitig hela våren för att flyttas upp. Kära lilla gröna bok som redangömmar många roliga minnen inom dina pärmar, hvil nu i ro i min låda vintern öfver, det blir väl sommar engång och då, då flyger jag tillbaka med vindens fart.

Juni 1870.

»Humlan surrar, fjäriln prälar, lärkan slår i skyn sin drill» — så står det i visan och alldeles lika går det till i naturen omkring mig just nu. Jag sitter nämligen i rönnlöfsalen och skrifer vid gröna bordet i min kära dagbok, hvars gröna rygg jag smått klappat i glädjen att återse den. Hela morgonen har jag suttit i gungan och hört på fågelkonserten i de ljusgröna trädkronorna och humlornas surr i blommande bärbuskar.

Vår gamla vackra trädgård står i sitt flor. Äppleträden äro alldeles ljusröda och körsbärs-

skogarna som nyfallen snö — det bådar godt för skördens tid. Gräset skimrar af förgätmigejer, både blå och hvita, älskligare blommor kan man inte se och gula fjärilar fladdra i solskenet, allt jublar lif, men döden finnes nog till ändå, fast man så gärna vill skjuta den undan.

Gamla Vikskan är borta, hon dog visst af ålder tror jag; låg bara några dagar och slocknade som när ett ljus blåses ut. Hon var så glad i det sista när Lena med syster Lina hälsade på och hade bröd och sötsoppa åt henne, samt läste högt en bön för sjuka.

Huru ofta ha vi icke om somrarna sett hennes svepningslinne uthängt att blekas på enbuskarna utanför trappan. Vikskan var en så ordentlig gumma och ville icke ens i döden ligga någon till last. Vemodigt var det att se den svarta kistan föras förbi gården med sin enkla lingonriskrans på locket. Frid öfver hennes minne!

Den 2 Juli.

Lena har börjat rida på sin favorit Thor och har sytt sig en lång kjol af mammas aflagda svarta klädning. En hög hatt med en tuppfjäder på ena sidan har hon också fabricerat och när

hon rider upp till grinden, ser det helt ståtligt ut. Hon säger att det är så roligt, men jag föredrager apostlahästarna, ty jag skulle hela tiden vara orolig att tumla af hästryggen om jag klef upp i en sadel.

I dag ha vi suttit på »jättekast» berget och ätit pannkaka med sylt. Sedan sträckte vi ut oss raklånga i mossan och syster Lina berättade sagan om jätten Falki, som hvilade djupt under ättehögen, samt om den lilla klippan »Uunikari» med sitt enda träd i fjärden midt emot.

På denna plats hade jättens älskade drunknat och stenen hade såsom minnesvård af hans väldiga hand blifvit slungad dit, därför bär den än i dag sitt egendomliga namn. Granarna susade så hemlighetsfullt öfver våra hufvuden och i inbillningen fördes vi långt, långt bort till den hänsvunna forntiden och sagovärlden med sina jättar, sina troll och prinsessor, men bland de mossiga stenarna på ättegrafven spirade blåbärsriset och öfverst reste sig den förtorkade tallen med sin spöklika krona, skuggande höfdingens graf invid fjärdens strand.

Här finnas öfverallt sådana grafvar och högar; hvem manne under dem sofver den sista söm-

nen och hvad manne de gömma på, dessa åldriga minnen från forntida dagar?

Den 5 Augusti.

Nyss kommo vi hem från en mycket trefflig färd — fem mil landvägen — för att gratulera en kär tant och mammas ungdomsvän på Katharina dagen den 2:dra.

Vi foro med vagn och kärra i ganska vackert väder, men en liten regnskur fingo vi under vägen och åskan rullade på afstånd.

Ungefär på halfva vägen betades hästarna i skogen vid en liten å, där de fingo vatten. Vi sutto under några skuggiga granar och åto smörgåsar och hårdkokta ägg, det smakade bra i det fria och sedan tog man fram reslektyren, så att timmen förgick som en dröm. I alla höga backar — och de voro legio — måste vi unga promenera för att lindra hästarnas möda. Först mot aftonen kommo vi fram till den treffliga röda gården med sin gammaldags tvåvånings byggnad med hvita fönsterluckor, uppförd af landshöfding Vibelius som Runeberg diktat om.

Där myllrade af gäster i rummen och i den väl-skötta trädgården med sina blomsterland fulla af

löfkojor, penséer och reseda m. fl. Därifrån har man en vacker utsikt öfver en stor insjö med den ljusgrå kyrkan omgifven af kyrkobynd midt öfver.

Nu i solnedgången låg vattnet spegelblankt, det var alldeles förtjusande.

Till kvällsvarden fingo vi jättestora fat kräftor, vi smorde kråset rätt duktigt. Hela huset var som sagt fullt af främmande, men alla fingo godt rum i alla fall i de små kryddlådslika gästrummen i öfre våningen, som alla ha sina särskilda namn, såsom »nya kammarn», »lilla salen», »blåa kammarn», »mosters rum» och så vidare. De ha höga träpanelningar och möbler, allt i hvitt och gamla taflor på väggarna, utsydda eldskärmar framför tegelkakelugnarna och lustiga skåp, ett kallades »postament», men vi kunde aldrig komma underfund med huru det öppnades, eller hvad nytta man kunde hafva af det.

Hemväfda musslinggardiner fläktade i de små fyrrutiga fönstren, öppna mot trädgården och därifrån steg den härligaste blomsterdoft upp till oss. Man ville ej nännas gå till sängs, bara stå och se ut på den lugna sjön och de höga gamla lärkträden genom hvilkas grenar Augusti månskenet

silade ned på sandgångarna och blomsterrabatterna.

Andra dagen, själfva festdagen, började med sång och följdes af kaffekalas i det antika lusthuset under lärkträden, framför hvilket tant Karin, som hon kallas, blifvit vigd. På eftermiddagen kommo sockenboarna att gratulera, alla tanter sutto inne i stora förmaket som är mycket fint med röda möbler, kandelabrar och en förgylld eldskärm broderad på tjockt siden. Ungdomen uppehöll sig för det mesta på den trefliga gammaldagsverandan, eller »stora farstun» som den här kallas och i trädgården. Här drack man ingefärsmjöd och åt sockerkaka, till slut foro vi barn ut i båt till ett vackert ställe Niemis och när vi kommo hem var den stora supén serverad nere i matsalen.

Andra dagen var det utfärd till en liten park Brännäs med en nätt pärtkoja — man metade och badade och drack kaffe och på aftonen ställdes till ett utomordentligt roligt kräftparti vid ån som flyter just nedanom gården. Vi riktigt skreko af förtjusning, då vi fingo håfva upp tre fyra stycken stora krabbor på engång. Det roligaste var ändå att tant Karins dotter och min älskade Gummor,

lät koka en stor gryta full, som sedan packades i en korg för att följa med oss hem. Vi reste nämligen bort den följande dagen strax efter en duktig resfrukost.

Det var riktigt ledsamt att skiljas från den gamla trefna gården och de vänliga tanterna, som ännu i det sista försedde oss med en god matsäck och reslektyr, ty böcker är nu tant Karin's starka sida och böcker både gamla och nya, finnas där också skåpen fulla. På hemvägen hade vi duggregn så att vi ej kunde rasta i skogen, utan i stället i kyrkobyn hos kyrkväktarn, där vi beställde kaffe och blefvo inpackade i en liten trång kammare som luktade humle och smorläder i ljuf förening. Här fingo vi emellertid köpa härlig gul honung och det fastän där icke fanns några blommor alls i den lilla förvuxna trädgården under gafvelfönstren. Bien lära i alla fall få föda nog på de stora klöfverfälten rundt omkring, ty hela slätten var bebyggd med gamla herrgårdar.

I kyrkan som vi besågo funnos också en mängd grafstenar infällda i golfvet, med adliga vapen, som hänvisar till forna tider, då många förnäma personer suttit som ägare på de stora godsen.

Det var en rolig lustresa alltigenom och på kvällen voro vi hemma igen. Kurre stod och smågnällde af förtjusning när vagnen körde fram till gårdsgrinden och Manda tog emot både oss och kräftorna. Vi åto upp dem allesammans till kvällsvarden och därtill ett stort fat hallon från »Ahlkvistis», de allra bästa skogsbär man kan smaka.

Sedan sprang jag kring hela trädgården, plockade astrakaner som voro alldeles klara redan och beundrade georginerna som just slagit ut. De äro riktigt gårdsplanens prydnad och här finnes det i alla färger af dem. Mörkröda och körsbärsbruna, gullgula och laxfärgade, hvita och skärt rosenröda.

Den 15 Augusti.

Vi ha spritat ärter till inläggning i dag och plockat och rensat vinbär så att nacken värker; det är nu inte precis något nöje, men man måste ju hela tiden tänka på huru godt allt sådant skall smaka i vinter. Jag får också en stor burk sylt med mig till staden åt tant Berg, dessutom gurkor och gula bönor. Hon kommer nog att bli glad åt min »förning». De här sista dagarna ha Lena och jag börjat fundera på att begynna gå i skriftskolan i vår, när jag kommer hem från skolan.

Hon har väntat på mig och jag vill så gärna gå och läsa tillsammans med henne för gamla farbror prostén. De stora härhemma tycka visserligen, att jag är bra ung, men jag blir ju under sommarn femton år och man går ju — särskildt i den skolan — för att lära och Lena kan dessutom råda och stödja mig, hon som är så tänkande och klar i allt — det skulle också bli ett så dyrbart, gemensamt minne för oss båda.

Nå, man måste se tiden an, till dess är ju ännu många månader.

Den 26 Augusti.

I går hade vi främmande på Lovisa-dagen och en mycket lustig utklädning för namnsdagen. Vi uppträdde nämligen den ena efter den andra i hennes egna kläder, hattar, kappor och klädningar och hvar och en upprepade i sin tur samma sats: Att som hvarje människa i världen har sin motbild, ville vi att Lovisa nu på namnsdagen skulle få se sin. — Naturligtvis blef det genomkomiskt då den ena var lång, den andra kort, den ena mörk och den andra ljus, vi skrattade oss nästan sjuka och narrade äfven den allvarsamma »visen», att skratta med.

På kvällen var det illumination med kulörta lyktor på verandan där supén var dukad och ute på gården, det tog sig utmärkt bra ut i syrenhäckarna och bland blommorna. Vackert månsken bestods det också, som kastade hemlighetsfulla skuggor öfver gräsmattan och lindarnas löfmassor. I detta vackra skimmer sjöngo alla gemensamt »Vårt land» innan man tog farväl. Vi som voro hemfolk — vi hade nämligen äfven några resande från längre håll — beslöto helt hastigt att göra en roddtur i månskenet.

Det var verkligen förtjusande, allting såg så besynnerligt främmande ut, att man for som i en förtrollad värld och inte kände igen sina egna uddar och klippor. Månstrålarna sträckte sig som långa silfvervägar utåt det mörka vattnet och allt var så tyst, att man knappt hörde ett ljud i den lugna natten.

Det var ej utan att vi kände oss litet spökrädda på hemfärden i synnerhet i aspalléen där det var ganska mörkt. På gården brunno ännu några ensliga lyktor som vi släckte, innan vi slutligen togo godnatt och kröpo till kojs.

Den 29 Augusti.

Usch att man nu skall »snöra sina stöflar» igen och lemna hemmet och trädgården och dig min lilla kära bok! Jag sade just åt mamma att när jag slutar skolan, skall jag inte mera lemna henne, så rysligt ledsamt har jag alltid att skiljas.

Syster Louise har sytt åt mig två klädningar, en blå hemväfd till skolkostym och en fin ylle till »gåbortklädning». Sedan har jag ännu en musslins — hvit med små ljusröda stjärnor — men den är för kall om vintern med sin halsurringning och sina tunna ärmar. Min kappa har också blivit förlängd, ty jag växer ur alla mina kläder, den är ljusgrå och bården är blå såsom blomman på min runda svarta hatt.

Men i September kan jag förstås ännu gå med min gredelina flanell sommartröja och den hvita hatten som syster Lina i våras klädde mycket nätt med ett grått sidenband och några små rosenknoppar på ena sidan. Lena syr nu själf sina kläder, när manne jag skall komma så långt, kanske aldrig, jag har då inte alls någon fallenhet att handtera synålen. Nu måste jag gå och packa min kappsäck, jag skall resa i morgon helt ensam

för första gången. Kusken för mig till ångbåts-
hamnen och sedan tar den snälle kaptenen på
»Laine» nog vård om mig.

Tant Berg eller flickorna bruka vanligen möta
mig vid stranden, men om ej så åker jag upp en-
sam till deras nya bostad, som jag besåg i våras
innan jag for hem.

Jag får inte mer några kamrater, det blir en
stor saknad, men Johanna Berg flyttar in med
mig och vi äro nog goda vänner af gammalt.

Flickorna A. skola nu stanna hemma och läsa
för guvernanten och jag kommer nog att få rys-
ligt tomt efter Augusta, som har varit min bästa
kamrat i skolan och härhemma.

Bättre utrymme får jag nu för mina saker, hela
två lådor i byrån och kanske mera ro att läsa
läxorna, då ingen narrar en att prata.

Nu ropar mamma: — Kom och äta plättar! —
Ack, inte smakar det, till och med favoriträtterna
som man alltid får sista dagen vilja inte gå ned,
fast man annars är så nöjd, när de komma på
bordet.

Senare. Tänk att jag ändå orkade med tio
plättar, mamma sade att det var bra för Mandas
skull, som stekt dem mig till ära. Det är redan

mörkt därute. »Stacken på åkern, ljuset på bordet» — säger ju ett gammalt ordstäf, nu får jag inte heller skriva längre utan gå och lägga mig, ty vi skola resa tidigt i morgon. Farväl lilla bok, ett långt farväl!

Juldagen.

»Nu är det jul igen, nu är det jul igen» — så sjöng det hela tiden inom mig, när jag for hem i köld och snöyra. Inte brydde jag mig om det, drog bara mammas stora sjal tätare för ögonen. Herman hade också sin varma rock, men litet synd om Pekka var det, han fick ofta trampa första spåret i de stora drifvorna och ändå var han så villig hela tiden och trafvade raskt på då vägen var mera banad.

Så mycket ljufligare var det sedan att komma hem, men Kurres muntra skall hälsade mig ej mer välkommen. De tro att vargarna ätit upp den.

Usch de hemska djuren! Härom året sågo vi från fönstren två stora bestar sitta på åkern midt-emot gården — ingen skam till!

Ofta ser de jan deras spår när hon om morgonen går till ladugården med sin lykta. Det är ganska

kusligt att tänka på, att de strukit förbi samma vägg, där man själf på motsatt sida ligger i sin varma säng. De smyga nog häromkring för att passa på våra stackars får, men nu äro de trygga bakom stängda dörrar. Värre är det om sommarn, en midsommardag knep vargen sig tre feta stekar på engång, sedan dess måste vi hålla en vallflicka, som får försöka akta sin hjord så godt hon kan.

Jag tror inte jag bryr mig om någon hund igen, nu när stackars Kurre är borta, han kunde få samma sorgliga öde, innan det stora vargskallet kommer till stånd. Det lär nog vara fråga om att båda upp flera byalag nästa vår, för att söka efter »gråbenen» och deras lyor inne i storskogen.

I år hade vi inga gäster julaftonen, Gummor var nämligen sjuk men stora bror kom hem från Helsingfors med hela kofferten full af julklappar. Lena och jag fingo de allra sötaste krimskinnsmössor i gredelint — jag får nu ståta med min på skrinbanan. Böcker fingo vi också, som är det bästa i alla fall. Nu skola vi läsa hela helgen och snaska på samma gång. I synnerhet smakar det bra att tugga på nötter eller russin och mandel, när man läser en rolig bok.

Vi ha nu här »Våra vänner från i fjol» och »Tant Hannas gossar», de se så utmärkt trefliga ut.

Den 1 Januari 1871.

I går kväll stöpte vi nyårslyckor och alla blefvo de ovanligt vackra och blanka. På skuggan visade sig både vagnar och hästar, blommor och båtar, sedan kastades skor för att utröna om man skulle resa, eller stanna hemma under året och så var det mandel i gröten. Jag hade tur att få den, hvad för lycka som nu må tillfalla mig, jag hoppas det blir ett fint betyg i Maj.

Den 7 Januari.

I går var det en förfärligt rolig dag — vi hade slängkälkä på isen i viken nedanför gården. Snön var bortsopad och en präktig bana byggd, det gick också utmärkt bra. Badhuset var klädt med flaggor och enrisgirlander och de som inte åkte skridskor, sutto där och drucko varmt kaffe, som var välkommet, ty luften kändes ganska frisk.

Vi voro ett talrikt sällskap både äldre och yngre och roade oss utmärkt. På kvällen hade vi tablåer — framtidsbilder, då flickorna bli studenter och fruarna doktorer och herrarna få koka mat

och vagga barnen. Till sist förevisades »Drömmarna» — *barnets, ungmöns, ynglingens* och *gummans* dröm med recitation och bengalisk eld. Det var riktigt fint och alla voro förtjusta. I stället för supé hade vi te med färdigbredda smörgåsar, plummoncrème och varma tårter — det dugde!

Knutsdagen skola vi barn åka julen ut och dagen därpå far jag till skolan igen. Nog tycker jag i det hela om den och kamraterna äro också trefliga. Inte är jag heller rädd för läxorna, bara för examen, jag lär mig i allmänhet mycket fort, fast jag också glömmet lätt, men det ledsamma är bara skilsmässan från hemmet, som alltid är lika svår och de eviga resorna i ur och skur.

Inte förstå de som bo i staden, eller nära därtill alls, huru vi långväga elever känna det, vi som skola bo hos främmande långt skilda från hem och kära egna. Jag har ju det så bra hos den vänliga tant Berg och ändå måste jag alltid säga: — Borta *bra*, men hemma *bäst*. —

Jag är nu för gammal att leka med dockor, därför har jag under julferien raserat mitt dockskåp och packat in fruar och barn, möbel och serviser i en stor låda på vinden. Nog kändes det ju vemodigt och jag måste i smyg pussa min Agnes

röda mun till afsked. Sedan bäddade jag en mjuk bädd åt henne och fru Allida och lilla Lenart och Alice och täckte väl öfver dem allesammans, så att de ej skulle frysa i vinterkylan. Hvem vet om jag någonsin mer har hjärta att taga fram dem, men många glada stunder har jag haft i deras sällskap under de år som nu för alltid försvunnit i tidens ström.

Jag måste ju lemna barndomen bakom mig, nu när jag skall gå i skriftskolan och bli stor!

Sista kvällen hemma. —

Tänk att nu är julen slut, vi körde ut den riktigt med eftertryck, fem slädar fulla med glad ungdom och vi skreko och sjöngo så att det nog var klokt, att vi fått de sedigaste arbetshästarna på vårt slädparti. Sedan lektes det på kvällen sittande blindbock och »Sisslas barnsöl» och åts knäck och brända mandlar som vi själfva kokat till kalaset. Nu är jag ansenligt trött och kan inte skrifva ett enda ord mer än *adjö!*

Vår! Ja nu är det vår och vi ha begynt vår skriftskola. Hvarje vecka skola vi nu läsa för farbror prosten och Midsommardagen gå vi fram. Vi äro en hel mängd kamrater och farbror sitter

som en vänlig gammal patriark i vår krets, talar och frågar, men så att ingen behöfver känna sig blyg eller försagd.

En eftermiddag i veckan gå vi i kyrkan och öfva in en psalm i stämmor, som farbror önskar att vi skola sjunga Midsommardagen. Orgelnisten är vår sånglärare och det klingar redan ganska bra under de höga hvalfven.

Alla middagar äta vi på prästgården och nätterna tillbringa vi hos Gummor, ty det vore för långt att resa hem. Det är så vackert kring den ålderdomliga kyrkan, där träden på kyrkogården sakta prassla mot de höga fönstren i koret. Vi läsa i en stor sal i den såkallade »socknestugan» och mellan timmarna sitta vi ute i gröngräset, prata och äta smörgåsar som vi alltid ha med oss.

I närheten ha vi den vackra prästgården med sin stora trädgård, där de äldre syskonen lekt så roliga lekar i sin barndom. Inomhus är där högt i tak, ljusa vackra rum, som inreddes då pappa flyttade till orten — man måste trifvas i ett sådant hem och jag kan förstå, att det skulle smärta att lemna det.

I dag var det till middagen här ett helt sällskap ungherrar, de resa omkring och samla fornminnen öfverallt och rita af gamla saker särskildt i kyrkorna. Deras anförare var magister och hette Nervander, alla de andra voro studenter. Han var mycket liflig och språksam och berättade många intressanta saker för oss, från deras resor i bygderna.

Då vi på eftermiddagen gingo i kyrkan för att sjunga, voro alla studenterna där och en som såg mycket bra ut kom och visade åt oss sina ritningar af koret och hvalfven. Han hette Edelfelt och hade så vackra ögon. Vi voro nog litet generade att öfva vår psalm i deras närvaro, men det kunde nu icke hjälpas och det var i alla fall ett trefligt sammanträffande; får se om man någon gång i lifvet skall återse någon af dem!

Den 20 Juni.

Nu äro våra svarta klädningar färdiga — tänk min första långa kjol — de äro enkla men nätta, litet garnerade med svarta sampnetsband och hvita spetsar kring halsen. Bandrosetter i flärtorna och hvita handskar ha vi också fått. Midsommaraftonen skall kyrkan klädas.

Den 1 Juli.

Det är så underligt att nu skrifva i min dagbok, då jag vändt ett alldeles nytt blad i min lefnadsbok och skall räknas till de stora. Mid-sommaraftonen var härlig! Vi samlades alla kamrater med vänner och bekanta tidigt på eftermiddagen i kyrkan med stora korgar fulla af löf och blommor. En del satte sig genast att binda kransar af eklöf och konvaljblad, andra smyckade altaret och predikstolen.

Vi satte granna pioner, en i hvarje ljuspipa, på den stora sjuarmade ljusstaken af silfver, som en af socknens magnater fordom skänkt till kyrkan och som nu vid alla högtider ståtligt smyckar altarbordet. Buketter af syrener stodo på ömse sidor och festoner af eklöf hängdes omkring altarkransen. Äfven uppe på predikstolen ställdes konvaljebuketter och vid hvarje korsgång höjde sig en väldig grön båge. Alla sade att kyrkan — tack vare våra vänners hjälp — aldrig varit så väl smyckad. Vi öfvade för sista gången vår psalm, då det redan började skymma under de gamla hvalfven, det var så underbart högtidligt och hela luften doftade af liljekonvaljer och syrener.

Jag kan visst aldrig mer känna den doften utan att minnas denna stund!

Äfven Midsommardagen var vacker, men allt som jag då erfor, är för heligt och för stort att kunna klädas i ord. Jag minnes blott som en dröm huru solskenet, dämpadt af träden utanför, trängde in i den svala kyrkan, där vi uppe i koret kring vår vördnadsvärde lärare afgåfvo våra dyra löften inför Guds ansikte! O måtte vi aldrig, aldrig glömma dem!

Vår psalm gick sedan mycket bra och farbror prosten tackade oss så hjärtligt, han talade varmt och allvarligt till oss alla, orgeln tonade och så var gudstjänsten förbi.

När vi kommo tillbaka från kyrkan väntade Gummor med festmiddag vid ett blomsterprydt bord. Där höllos också tal till oss »småflickorna», af våra kära och till minnesgåfvor fingo vi vackra biblar, nya psalmböcker och nätta kors, att bära vid halsen.

Vi sutto hela eftermiddagen i parken, där småfåglarna kvittrade i björkarnas kronor, det var så stilla och ljufligt, ingen störande oro och i minnet genomgingo vi allt hvad den flydda tiden och särskildt denna dag skänkt oss! Först då solen gått

ned återvändande vi in med små buketter af veronica och ormbunkar, som vi sedan pressade i våra biblar till minne af den högtidligaste och mest betydelsefulla dagen i vårt lif.

Det var riktigt svårt att den följande tiden, från högtidsstämningen med alla sina djupa intryck, återvända till hvardagslifvet och dess vanliga sysselsättningar. Jag glömde också snart nog, att jag nu skulle räknas till de vuxna i hemmet och att jag därför hade andra plikter är förr.

Så till exempel, då jag med min bok smög mig ut i trädgården, för att njuta mitt sorgfria väsen, var där alltid någon som ropade efter mig: — Skynda dig in och tag emot främmande eller öda inte bort tiden med den där boken, utan kom och servera kaffe, eller baka kringlor etc. etc. — du är ju stor nu! —

Visst hade jag glädt mig åt den långa klädningen och att få sätta upp min fläta i nacken som de stora, men inte hade jag då tänkt på hvad som kunde fordras af en, då man gått och läst och den tiden skulle jag gärna lefva om igen, men de glada fria barndomsdagarna dem saknade jag i alla fall och kände — att de voro för alltid flydda.

Augusti —

Jag har så litet skrivit i min dagbok under sommarn och nu ha vi redan Augusti med sina månskensaftnar och skördedagar. I går afslutades skörden på åkern med en liten fest för folket, de fingo kaffe och pannkaka och sedan svängde de unga om på gräset här utanför, medan en af gossarne spelade harmonika, det såg så trefligt ut.

Glädje och sorg växla om här i lifvet. I dag ha vi varit på begrafning i ett torp vid stranden, det heter här egentligen »kistläggning», man bjuder grannarna på kaffe, läser en bön för döda och sjunger en psalm. Det var en liten flicka som dött i hjärnfeber. Nu låg hon så fridfull i sin lilla kista, som om hon blott sofvit, med en bukett pappersblommor i de små magra händerna. På kistlocket var fäst en krona af lingonris som skulle beteckna att den lilla döda nu var en »himlabrud» Modren grät hela tiden där hon stod vid spisen och sysslade med sina pannor, men gamla farmor satt och smålog, hon tyckte säkert att lilla »Klara Figulia» sluppit lyckligt undan från alla lifvets besvärligheter.

Den 22 Augusti.

Begrafning och bröllop, båda ha vi nu varit med om. I söndags höll mamma bröllop för vår de ja Erika och systrarna klädde bruden. Hon hade svart ylleklädning, slöja och grön krona och krans med små röda astrar bland myrtenkvistarna. En vacker guirland af större astrar gick från axeln ända ned till kjolfållen — vidare hade hon ett rödt sidenskärp och pärlor kring halsen. Alla tyckte att hon var »vacker brud» och nog klädde den kostymen ganska bra. Två brudtärnor med sina marskalkar voro också blomsterprydda och brudgummen hade en bukett af myrter och astrar i knapphålet. Lena och jag voro »ljuspigor» — och stodo enligt gammalt bruk på ömse sidor om brudparet med brinnande ljus i händerna under hela vigseln, som var ganska lång.

Pastorn höll sedan ett vackert tal till brudparet och när han upprepade en psalmvers som lydde ungefär så »i rosengård får man ej alltid gå» — togo alla gummor genast fram sina näsdukar. Efter vigseln bjöds kaffe omkring och brudens lilla syster bar den stora brödbrikan. Bruden fick en andaktsbok af mamma till minne

och sedan tågade hela brudföljet med en fiolspelare i spetsen upp till folkets stuga, där de lekte och roade sig flera timmar. Jag tyckte det hela var riktigt treffligt, i synnerhet som jag aldrig förut sett ett allmogebröllop med alla sina gamla bruk och ceremonier.

Snart skall man resa igen och den sköna ferien är förbi som en vacker dröm!

Den 30 Augusti.

Jag har suttit på gungan nu för sista gången i år och byggt »luftslott» och tänkt mycket på framtiden. Hvad manne jag skall taga mig till då skolan slutar? En viktig fråga minsann. Kanske jag bara blir mammas flicka och kryper in i hemmets varmaste vrå! Nå, jag har nu tiden för mig att grubbla på den saken, man kan hinna bygga upp många »luftslott» innan dess. I höst skall jag börja gå i ritskola för en gammal snäll fröken och det är nog bra för jag kan knappt draga ett rakt streck engång. Lena däremot har goda anlag och jag tror hon kommer in till staden någon tid för att taga lektioner. Det blir förfärligt roligt att få henne till rumskamrat.

Hon blir då bekant med alla mina kamrater och vi kunna bese domkyrkan tillsammans — jag för andra gången. Det var en smula hemskt att stiga ned i grafvarna under golvet och titta på de många kistorna. I synnerhet hade jag länge obehag af den lilla balsamerade fröken Horn med sin förnämt höga näsa — kanske var det hon som de berättade om hos tant Karin, när de visade oss ruinerna af det gamla Hornska godset Haapaniemi. Två adelsmän skall hafva duellerat för hennes skull och den ene dog och efter denna tilldragelse kallas holmen där duellen skedde Murhasaari i denna dag.

Vi hade roligt åt den gamle vaktmästarn, som förevisade grafhvalfven, han hade sina egna namn och beskrifningar på allt och vi höllö på att brista i skratt midt i det högtidliga, när han pekade på en utmärkt dyrbar kista och sade »där ligger gamla Koppkorn» — troligen var det en förvrängning af Cookburn trodde tant Berg. Lena skall nog få se alla minnesmärken och Porthans grafsten på »sömnens kulle» utanför. Sedan skola vi promenera i Kuppis parken och ro ut till Runsala och dricka ur Chorei källa, allt blir dubbelt trefligare i hennes sällskap. Nu hinner jag inte mer.

Januari 1873.

Tänk att min dagbok fått hvila i lådan så här länge! Jag hade nämligen i all tysthet beslutat att inte alls skriva mer, ty nu är jag ju fullvuxen — en ung flicka, som det heter och lifvet är så innehållsrikt, att man inte bryr sig om att skriva, bara att lefva det.

Jag ville nu blott teckna upp i den här gamla minnesboken, att Lena och jag snart skola göra en långtur ända till hufvudstaden för att vistas där en tid och taga lektioner i sång, musik och språk. Vi skola också gå på konserter och på teatern, bese allting märkvärdigt i Helsingfors och till slut vara med om promotionen i slutet af Maj. Vår bror skall då lagerkrönas och Lena skall binda hans magisterkrans, tänk, tänk!!!

Men det är minsann ett stort företag att vistas flera veckor, ja månader i själfvaste hufvudstaden och därför måste man riktigt grundligt förbereda saken. Syster Louise sitter flitigt vid sin nya symaskin *Saxonia* — Gud ske lof att man har den, annars skulle systrarna fått sy fingrarna af sig för vår skull — men nu går det med fjång, nog är den symaskinen ändå ett litet underverk.

Vi ha fått nya mörka ylleklädningar och fjortusande ljusröda alpaca till soirékostymer. De äldre blå bli bra till söndagsstass. Vi måste vara väl försedda, då vi ha många släktingar och bekanta i H:fors, så att man troligen blir bjuden både på middagar och supéer, dessutom vill vår bror presentera oss för sin umgängeskrets.

Vi ha nätta bruna doffelkappor och svarta sjömanshattar med röda handrosetter och till promotionsbalen skola vi beställa oss hvita vapörklädningar, rosor till håret och sidenskor — aldrig ha vi varit så fina.

Nog klappar hjärtat ibland af oro när man tänker på allt som snart skall inträffa, skilsmässan från mamma och hemmet är alltid svår och så bäfvar man vid tanken på huru bortkomna vi små landttöser skola vara där i den stora lifliga hufvudstaden. Då jag gick i skolan såg jag ju äfven mycket folk och främmande, men då var jag ju bara ett barn utan ansvar och nu är jag fullvuxen och vill att bror skall ha heder af sina små systrar. Han har nu alltid varit som en far för oss och kommer nog att taga god vård om oss och hjälpa och råda på bästa sätt. Vi få också bo hos vänliga människor, så att allt är

väl ordnat för oss, på vår första utflykt i stora världen.

Vår bror har lofvat visa oss alla muséer, universitetet och observatoriet, botaniska trädgården och det gamla minnesrika Kajsaniemi. Då det blir grönt i vår få vi också promenera i Brunns-parken och från vallarna se öppna hafvet för första gången. Ja det är så mycket, mycket att tänka på, så man vill bli yr i hufvudet. Nog är det bäst att stoppa bibeln i resväskan, så att man har ett säkert ankare att lita till, när man kommer ut i hvirfveln och långt från sin »lilla fridfulla vrå bland bergen». Hvar vecka skola vi skrifva hem och berätta om allt hvad vi upplefva, vi vilja också försöka draga nytta och lär-dom af det vi se och studera därborta, då mamma nu består oss en så dyrbar resa. Det är också första gången vi skola sköta vår kassa aldeles på egen hand.

Marssolen lyser så grant på den hvita snön, när vi komma åter, stå hemmets björkar gröna, då blir det att lefva på sina minnen. Guds frid öfver dig kära hem och tack för allt hvad du varit för oss, sedan barndomens flydda sälla dagar!

Utan datum och årtal och af annan hand tillagt:
»De kallades »blåsipporna» och hade en oförgätlig
vår i hufvudstaden».

Böcker för Ungdomen.

Mary Marck:

Nanna..... Pris 3: 50

Evas Klass..... „ 8: 50

Aina:

Liten Bönbok ..... „ —: 50

Amerikansk Bilderbok ..... „ 1: 50

Alexander Boldt:

Unga Karaktärer ..... „ 1: —

Elli:

En ung Flickas Dagboksanteckningar I—II ..... „ 6: 50

Sigrid Henricius:

Upptåg..... „ 3: 75

Vivan Holme:

Lill-Brita ..... „ 3: —

C. A. J. Löhr:

Gamla Sagor..... „ 5: 50

N. Moberg:

Kurt Rudnäs ..... „ 1: 50

F. J. Valbäck:

Gamla Stinas sagor ..... „ 3: 75

Pris 5: 25.

In. barnlitt. 3.

KANSALLISKIRJASTO-KANSALLISKOKOELMA

120 100 6182

4

